

Leraar: beroep of roeping?

L.N. Rottier

Voor leraar moet je in de wieg gelegd zijn. Het moet in je zitten. Tijdens toelatingsgesprekken voor onze hogeschool hoor je studenten die zich willen aanmelden voor de lerarenopleiding vaak zoiets zeggen als: 'Ik weet al vanaf de basisschool dat ik juf wil worden. Ik hou van kinderen. En ik wil ze graag iets leren.' Andere zeggen het nog sterker: 'Leraarschap is mijn roeping, ik zou niets anders willen'. Wij zijn blij met jonge mensen die zich geroepen weten om het christelijk onderwijs te gaan dienen. Dat is een belangrijke basis om leraar te worden en ook een geïnspireerde leraar te blijven.

Joke Hermes, lector bij Hogeschool InHolland, vindt dit echter een mythe. Zij houdt zich intensief bezig met het beroep van leraar en vindt dat we het leraarschap moeten ontmythologiseren. Niks roeping. Het is gewoon een beroep. Want met die roeping lopen veel leraren vast. In de praktijk van elke dag blijkt het helemaal niet zo eenvoudig van kinderen te houden. Leerlingen kunnen knap lastig zijn. En sommige klassen lijken het bloed van onder je nagels te willen halen. Wat komt er dan terecht van het overdragen van je vak waarvoor jij zo gemotiveerd bent? Trouwens dat overbrengen van je vak wordt op nog een andere manier bedreigd. Veel leraren zuchten dat ze daar nog nauwelijks aan toe komen. Ze voelen zich overstelpt door allerlei andere taken. Dat ervaren ze als een belemmering in het realiseren van hun ideaal. 'Ik heb ervoor gekozen om leraar te worden en geen maatschappelijk werker', zo hoorde ik een leraar onlangs verzuchten, vanwege de grote hoeveelheid tijd die hij moest besteden aan zaken rondom het onderwijs. Leraren houden van hun vak en van de leerlingen, daar willen ze voor gaan. Maar al die andere dingen ervaren ze al gauw als ballast.

Wetenschappers en beleidsmakers willen vooral naar het leraarschap kijken als een gewoon beroep. Een beroep waarin je verschillende rollen en taken op een soepele manier moet kunnen uitoefenen. Waarin je ook beoordeeld wordt op verschillende kwaliteiten en je resultaten en waarin je je ook als professional moet ontwikkelen. Zij leggen het leraarsberoep op de snijtafel, ontleden het in verschillende competenties. En onderzoeken bij de leraar of die competenties in orde zijn. Dat moet hij trouwens vooral zelf doen. Via internet krijgt hij een handleiding aangereikt waarmee hij zijn eigen competentieprofiel kan maken. Daaruit blijkt waar het nog aan schort. Hij wordt geacht een POP te maken. POP staat voor Persoonlijk Ontwikkel Plan. Dat plan overlegt hij aan zijn leidinggevende en in een ontwikkel-gesprek wordt gekeken hoe dit proces gefaciliteerd kan worden.

Deze benadering is instrumenteel. Het raakt het hart van de meeste leraren niet. Leraren komen er ook niet echt door in beweging. Integendeel. Bij veel leraren werkt dit vervreemdend. Deze opvatting van het beroep en de technocratische uitwerking daarvan voert hem weg bij wat hij als het belangrijkste in zijn beroep ziet. Demotivatie, cynisme, ontbreken van eigenaarschap en proberen zoveel mogelijk je eigen spoor te trekken, is het gevolg. In veel schoolteams heeft het fenomeen POP dan ook een negatieve bijklank. Het wordt gezien als een verplicht jaarlijks nummertje, waar je met zo weinig mogelijk inspanning van af probeert te komen.

Natuurlijk is het zo dat het leraarsberoep uit een diversiteit van taken en rollen bestaat. En het is heel goed om jezelf af en toe voor de spiegel te plaatsen en na te gaan in welke rollen en taken jij goed bent en in welke minder. Het is ook echt nodig om af en toe een goed gesprek met je leidinggevende te hebben over hoe je functioneert. Maar benoem daar ook vooral wat goed gaat en waar je energie

van krijgt. En laat zien dat een leraar zelf ook nooit is uitgeleerd. Die houding mag je verwachten van iemand wiens dagelijks werk het is om leerlingen tot ontwikkeling te brengen. Dan moet je zelf ook in ontwikkeling zijn en blijven. Goed voorbeeld doet goed volgen. Je leerlingen stimuleren om te ontwikkelen, te leren en zich daarvoor in te spannen, maar zelf ondertussen jaar na jaar op hetzelfde spoor verder sukkelen kan niet.

Het is belangrijk dat we in het leraarschap beroep en roeping bij elkaar houden. Dat past trouwens ook in een Bijbels en christelijk wereld- en mensbeeld. Elk mens wordt door God geroepen om zijn talenten en gaven in te zetten in deze wereld. En dat doe je vooral in de wereld van je beroep. God heeft jou met talenten toegerust en jou een plek gegeven om je talenten in te zetten en dat hebben we zo goed mogelijk te doen 'als voor de Heere en niet voor de mensen.' Onze eerste en belangrijkste werkgever is de Heere God zelf. We werken niet voor onszelf, maar in ons werk zijn we dienstbaar aan God en onze naaste. Dat is de toonhoogte die de Bijbel aanreikt voor de uitoefening van ons beroep. Daar ligt ook onze inspiratie, onze diepe drijfveer, ook al ervaren we dagelijks dat ons beroepspad met 'doornen en distels' bedekt is en dat we ons brood eten 'in het zweet uws aanschijns'. Uiteindelijk geldt dit trouwens niet alleen voor leraren, maar voor elk beroep. Luther opende ons daarvoor de ogen. Christenen kunnen God dienen in elk beroep, daar hoefje geen geestelijke voor te worden. Er zijn geen twee soorten christenen, geestelijke en gewone. Nee iedereen heeft zijn christenzijn gestalte te geven op de plek van zijn werk, zijn beroep.

Het is nodig dat we in onze christelijke scholen beroep en roeping bij elkaar houden. Niet ontmythologiseren, maar juist op elkaar betrekken en aan elkaar verbinden. En proberen ook hierover te spreken als lediginggevende met je mensen in de school en als collega's met elkaar. Wat ervaar ik nu van die roeping in mijn beroep, hoe geeft ik dat gestalte, welke belemmeringen kom ik daarin tegen, hoe zou ik dichterbij mijn roeping kunnen komen of erbij kunnen blijven? Dat zijn dan de vragen die aan de orde komen. We hebben vakkennis nodig. We moeten 'iets' met kinderen en jongeren hebben, maar het grote verschil wordt toch gemaakt in de persoon die we zijn. De professie en de persoon, beroep en roeping horen bij elkaar.

Terdege 3 juli 2013